

۱۲ فرهنگ کتاب

دنیای کتاب

آغاز نمایشگاه کتاب دوحه با حضور ایران

خانه کتاب و ادبیات ایران به نمایندگی از صنعت نشر کشور با همکاری رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در دوحه با ارائه ۲۵۰ عنوان کتاب در سی‌ویکمین دوره نمایشگاه بین‌المللی کتاب دوحه (قطر) که امروز افتتاح شد حضور دارد. سی‌ویکمین دوره نمایشگاه بین‌المللی کتاب دوحه (قطر) پنجشنبه با حضور خانه کتاب و ادبیات ایران، نخست‌وزیر، وزیر کشور و وزیر فرهنگ قطر، دیگر مقامات سیاسی از جمله سفیران خارجی و برخی چهره‌های فرهنگی در مرکز همایش‌ها و نمایشگاه‌های دوحه با شعار «العلم نور» افتتاح شد. در این دوره از نمایشگاه بین‌المللی کتاب دوحه خانه کتاب و ادبیات ایران در دوحه در غرفه‌ای به مترائ ۳۶ مترمربع حضور داشته و به معرفی و عرضه ۲۵۰ عنوان کتاب با موضوعات دین، ادبیات پایداری و دفاع مقدس، ادبیات معاصر و کلاسیک، ادبیات کودک و نوجوان، ایران‌شناسی و هنر می‌پردازد. همچنین معرفی صنعت نشر ایران، معرفی نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران و نمایشگاه مجازی کتاب تهران، طرح گزنت و معرفی سایت Books from Iran (که شامل ۱۹۰۰ عنوان کتاب به همراه چکیده انگلیسی است) به علاقه‌مندان فرهنگ و تمدن ایرانی ـ اسلامی از دیگر فعالیت‌های خانه کتاب و ادبیات ایران در این نمایشگاه است.

آثار مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، انتشارات جمال، الهدی، سوره مهر، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و آثار منتخب انجمن فرهنگی ناشران کودک و نوجوان در کنار دیگر آثار ناشران ایرانی به تنوع موضوعی غرفه ایران افزوده است. نماینده بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی با حضور در غرفه ملی جمهوری اسلامی ایران ضمن معرفی آثار خود، به صورت مستقیم با دیگر ناشران حاضر در نمایشگاه جهت فروش حق انتشار در حال گفت‌وگو و تبادل نظر است. برگزارکنندگان این رویداد با قوانین سخت‌گیرانه روبه‌رو هستند. براساس دستور عمل بهداشتی دولت قطر، ظرفیت حضور بازدیدکنندگان ۳۰ درصد گنجایش نمایشگاه است، به عبارتی ظرفیت ۲۰۰۰ نفری سالن نمایشگاه باید حفظ شود. ثبت‌نام در سایت نمایشگاه و دریافت کد تایید بهداشتی، استفاده از ماسک و رعایت فاصله اجتماعی از شرایط ورود به این نمایشگاه بوده و ورود افراد غیرواکسینه به سی‌ویکمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب دوحه (قطر) ممنوع است.

سی‌ویکمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب دوحه (قطر) در فضایی به مساحت ۲۹ هزارمترمربع میزبان ۲۴ ناشر داخلی و خارجی از ۳۷ کشور جهان است. حضور ۳۱۹ ناشر عربی و ۴۵ ناشر خارجی و نیز ۹۰ نماینده ناشر، نشان از رشد قابل توجه نسبت به ادوار گذشته این نمایشگاه دارد که بر رونق فعالیت‌های فرهنگی و اقتصاد نشر افزوده است. همچنین در این دوره از نمایشگاه بین‌المللی کتاب دوحه از مجموع ۸۴۵ غرفه، ۱۹ غرفه به ناشران حوزه کودک و نوجوان اختصاص یافته است.

سی‌ویکمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب دوحه تا دوم بهمن برپاست.

۲۰۲۱، سال طلایی فروش کتاب در بریتانیا

در سال ۲۰۲۱ آمار فروش کتاب در بریتانیا به بیشترین حد در یک دهه اخیر رسید. به گزارش گاردین، در سال ۲۰۲۱ به‌رغم همه‌گیری کرونا، روند فروش کتاب در بریتانیا افزایش داشت و با وجود بیش از ۲۱۲ میلیون نسخه کتاب فروخته‌شده، سال ۲۰۲۱ بیشترین آمار فروش کتاب در یک دهه اخیر را به خود اختصاص داد.

این افزایش فروش کتاب تا حدی مدیون افزایش محبوبیت رمان‌های جنایی، علمی-تخیلی، فانتزی و عاشقانه بود. در مجموع سال ۲۰۲۱ آمار فروش کتاب در بریتانیا به نسبت سال ۲۰۲۰ حدود ۵ درصد افزایش داشت. در سال ۲۰۲۱ در مجموع ارزش کتاب‌های فروخته‌شده به ۸۲/۱ میلیارد پوند رسید. این آمار اخیراً توسط وبسایت نیلسون بوک‌اسکن ارائه شد. این افزایش در فروش درحالی حاصل شده‌است که کتابفروشی‌های سراسر بریتانیا در سه‌ماهه نخست ۲۰۲۱ تعطیل بودند، براساس آمار ارائه‌شده، در سال ۲۰۲۱، کتاب‌های عاشقانه، علمی-تخیلی و جنایی به ترتیب در مقایسه با سال ۲۰۱۹ بیشترین افزایش فروش را در بین کتاب‌های داستانی داشتند.

«زندان زاهر» منتشر شد

«زندان زاهر» شامل هشت داستان کوتاه براساس زندگی امام هفتم به‌قلم محمدرضا عابدی شاهرودی توسط انتشارات آستان قدس رضوی منتشر شد. این کتاب، براساس منابعی از جمله مدینه المعاجز، عیون الاخبار الرضا(ع)، الکامل فی‌التاریخ، ارشاد مفید منتشر شد. این اثر روایتی از شرایط اجتماعی و سیاسی دوران

گفت‌وگو با فرنوش جعفری، مترجم کتاب دکتر سوکراتس

فوتبالیستی که هم پزشک بود هم اهل سیاست

درباره سقراط برزیل

سریند، موو ریش بلند در تلفیق با روحیه سیاسی به کاپیتان تیم ملی برزیل شمالیی چه‌گوارا گونه بخشیده بود و بازی‌های جذابیش مزید علت شده بود که طرفدارانی از سراسر جهان پیگیرش باشند. اگر چه دکتر سوکراتس هرگز به جام جهانی دست پیدا نکرد اما در ۶۰ بازی ملی چنان درخشیده بود که برای برزیل و علاقه‌مندان به فوتبال تبدیل به اسطوره شده بود.

دکتر سوکراتس را چند نسل از علاقه‌مندان به فوتبال می‌شناسند و به‌واسطه شخصیت ویژه‌اش، شاید خیلی‌ها درباره‌اش کنجکاو باشند اما درباره این بازیکن اسطوره‌ای فوتبال، اطلاعات جامع و کاملی به زبان فارسی وجود نداشت تا این‌که فرنوش جعفری، کتابی به همین نام درباره بازی‌ها و زندگی کاپیتان سابق تیم برزیل ترجمه کرد. جعفری، تهیه‌کننده و برنامه‌ساز رادیو، نویسنده و گوینده است و نیز گزارشگر فوتبال و فوتسال در شبکه‌های رادیویی ورزش، جوان و شبکه تلویزیونی ورزش.

کتاب دکتر سوکراتس نوشته آندرو دوانی، خبرنگار رویترز است که با نیویورک تایمز و گاردین هم کار کرده‌است و در ساتوئائولو زندگی می‌کند. انتشارات همگو به‌تازگی ترجمه فارسی این کتاب را روانه بازار کرده و کتاب به دکتر حمیدرضا صدر، گزارشگر و نویسنده فقید ورزشی تقدیم شده‌است. همه چیز درباره کتاب دکتر سوکراتس را در گفت‌وگو با فرنوش جعفری پرسیده‌ایم؛ حاصل این گفت‌وگو را در ادامه می‌خوانید.

بین فوتبال و پزشکی قرار گرفته و در نهایت فوتبال را انتخاب کرده بود چون پزشکی را می‌توانست همیشه انجام بدهد اما فوتبال سن مشخصی دارد. همچنین در این کتاب اطلاعات جالبی درباره بازی‌های برزیل و اسپانیا در جام جهانی ۱۹۸۲ و زوایای و حاشیه‌های آن ذکر شده که برای همه فوتبالی‌ها یکی از جذاب‌ترین بازی‌های تاریخ فوتبال محسوب می‌شود.

این کتاب موضوعات پشت پرده را مطرح کرده و بعد از ترجمه‌اش متوجه شدم دموکراسی کورینتیانس چه بوده و چه تأثیری

در اجتماع و جریان‌های سیاسی برزیل داشته‌است. متوجه شدم چطور سوکراتس این دموکراسی را ایجاد کرد، در یک جامعه جهان‌سومی رهبری مردم را به دست گرفت، آنها را با حق و حقوق‌شان آشنا کرد و برای انجام همه این کارها و رساندن این پیام‌ها، زمین چمن را انتخاب کرده بود.

« شما بازی فوتبال و ابعاد و حواشی آن را می‌شناسید. آنچه درباره این فوتبالیست و نگاه او به فرهنگ دریافتید، در نگاه خود شما به فوتبال هم تأثیر داشته‌است؟

تعریف من از فوتبال همیشه این بوده؛ فوتبال خود زندگی است. هر اتفاقی در فوتبال می‌افتد شبیه به بخشی از زندگی همه ماست؛ امیدواری، ناامیدی، جوانمردی، شکست و پیروزی، عدالت و بی‌عدالتی و بسیاری مسائل بنیادی دیگر اما بعد از ترجمه کتاب، نگاه دکتر سوکراتس به سیاست بسیار روی من تأثیر گذاشت؛ بیشتر از این

زندگی امام موسی کاظم(ع) و مشتمل بر هشت داستان کوتاه با عناوین پاپرهنه، وضو، شتر، مزرعه، مباحثه، دزدی، پنجاه نفر و جانشین است. زندان زاهر در قالب هشت داستان روایت روشنی از شرایط اجتماعی و سیاسی دوران حکومت هارون الرشید خلیفه عباسی است که همه تلاش خود را به کار گرفت تا نور خدا را خاموش

که این چالش را برای خودم ایجاد کنم. وقتی درباره کتاب پرسیدم و متوجه شدم درباره دکتر سوکراتس است، بیشتر مشتاق شدم. در واقع شروع کار ترجمه با پیشنهاد ناشر بود.

« کتاب دیگری درباره سوکراتس قبلاً ترجمه یا تألیف شده‌است؟

اتفاقاً اولین اقدامم این بود که قبل از هر چیز سعی کردم اطلاعات بیشتری درباره سوکراتس به دست بیاورم. دنبال کتاب‌های مشابه درباره این فوتبالیست گشتم و متوجه شدم یک کتاب در دهه ۶۰ درباره او منتشر شده با عنوان «دکتر سوکراتس در تهران» نوشته جواد عزیزاده. به جز این، چیزی به صورت زندگینامه به زبان فارسی وجود نداشت. همین ماجرا اشتیاقم برای ترجمه کتاب را بیشتر کرد و بعد از توافق با ناشر، کار را شروع کردم.

« درباره نویسنده کتاب هم اطلاعات دارید؟

نویسنده را نمی‌شناختم اما بعد از یک جست‌وجوی مختصر متوجه شدم اندرو دوانی اهل اسکاتلند است که ربع قرن به عنوان خبرنگار در برزیل زندگی کرده‌است.

او خبرنگار حوزه اقتصاد بوده و بیشتری اخباری که پوشش می‌داده مربوط به مسائل اقتصادی بوده اما متوجه می‌شود که رسانه‌های محلی تلاش چندانی برای معرفی آداب و رسوم و فرهنگ مردم برزیل و بالاخص اسطوره‌هایش انجام نمی‌دهند. این در حالی است که برزیل مهد فوتبال جهان است، چند اسطوره فوتبالی دارد و بین انگلیس و برزیل بر سر خانه‌فوتبال جهان بودن دعواست. برزیلی‌ها می‌گویند فوتبال در رگ و ریشه ماست. خلاصه این‌که دوانی متوجه می‌شود کاری درباره دکتر سوکراتس انجام نشده، در نتیجه شروع می‌کند به تحقیق و پژوهش درباره او و گردآوری اطلاعات و نوشتن کتاب دکتر سوکراتس. اگر اشتباه نکنم کتاب سال ۲۰۱۸ منتشر شد و سال گذشته به دست من رسید و حالا ترجمه‌اش در دسترس دوستان قرار دارد.

« بنابر این کتاب به انگلیسی نوشته شده و شما متن را از انگلیسی به فارسی ترجمه کردید.

بله متن کتاب انگلیسی است.

« کتاب ترجمه روانی دارد. چالش شما برای ترجمه این کتاب چه بود؟

برای ارائه یک ترجمه خوب چاره‌ای نداشتم جز این‌که فرهنگ برزیل را به دقت مرور کنم. چون در کتاب به جزئیات اینجینی بسیار توجه شده و همین موضوع، دلیل جذابیت کتاب است. درباره اتفاقات سیاسی در دوران سوکراتس باید مطالعه و تحقیق می‌کردم که هم ترجمه‌ای درست و دقیق ارائه کنم و هم بتوانم این اطلاعات را در اختیار مخاطب قرار بدهم. این بخش از اطلاعات را به صورت پاورقی در کتاب آورده‌ام که مخاطب برای فهمیدن دلایل و حواشی اتفاقات دچار مشکل نشود.

برای ترجمه این‌کتاب مروری داشتم بر بازی‌های دکتر سوکراتس. همه بازی‌هایش را تماشا کردم از جمله حضورش در جام جهانی ۱۹۸۲ که در کتاب روایت شده‌بود. چون باید صحنه‌ها را دقیق و مو به مو ترجمه می‌کردم. دلم نمی‌خواست در این باره حتی یک اشتباه کوچک بکنم.

چالش دیگرم درباره اصطلاحات فوتبالی بود که در خود برزیل رایج است و مربوط به فرهنگ مردم این‌کشور است. آنها دایره‌المعارف فوتبالی ویژه خودشان دارند؛ از برزیلیرو که هم نام دکتر سوکراتس است و هم لیگ داخلی برزیل تا کلی اصطلاحات و واژه‌های دیگر که خاص برزیل است و باید جست‌وجو می‌کردم و معانی آنها را می‌فهمیدم و بعد ترجمه می‌کردم که مخاطب بداند معادل درست این اصطلاحات در

کند. در این اثر همچنین گوشه‌ای از معجزات و کرامات امام هفتم(ع) که برای سال‌ها در زندان و سیاهچال‌های زندان عباسی مانندمانو تائیان او از اعماق تاریکی‌ها و ظلمات زندان تا به امروز روشنایی بخش مسیر رسیدن به خداست؛ نور تابانی که اگر بر چهره هر کسی بنشیند برایش از زاهر خواهد گفت و این روایت زندان زاهر است.

فوتبال مدرن امروز چیست.

گاهی یکی دو روز دست از ترجمه می‌کشیدم و در متن‌های مختلف به دنبال معنی درست اصطلاحات می‌گشتم. به قدری می‌خواندم که معنی درست واژه اول برای خودم جابفتند، بعد در ترجمه از آن استفاده کنم.

« متن کتاب کاملاً ژورنالیستی نوشته شده و پر از ارجاعات تاریخی به بازی‌ها و رویدادهای فوتبالی است. از این بابت مشکلی در ترجمه کتاب نداشتید؟

متن خوب و کاملی بود اما بخش‌هایی از آن پرش دارد؛ نویسنده این طور ترجیح داده اما به نظر من اگر رویدادهای زندگی دکتر سوکراتس توالی داشت، احتمالاً جذاب‌تر می‌شد. معتقدم از بس نویسنده اطلاعات از زندگی شخصی و حرفه‌ای سوکراتس در اختیار داشت که برای ارائه کردن این حجم از اطلاعات ناخواسته دچار پرش شده بود اما در کل، سیر داستانی کتاب بسیار جذاب است و نکاتی از زندگی سوکراتس ارائه می‌کند که شاید کمتر کسی این اطلاعات را در اختیار داشته‌باشد.

« چقدر زمان صرف ترجمه کتاب کردید؟

من هشت ماه درگیر ترجمه این کتاب بودم. با سوکراتس زندگی کردم؛ همراه او متولد شدم، قد کشیدم، عاشق فوتبال شدم، بازی کردم و مرگ او بسیار برای من درناک بود. بخش‌های آخر کتاب را با اشک و اندوه ترجمه کردم. پیش‌بینی مرگش که چه روزی با چه شرایطی فوت کرده همه را شگفت‌زده کرده‌بود. بخش‌های تصویری کتاب هم اسباب تأثیرگذاری بیشتر را فراهم می‌کرد.

« اولین کتابی بود که ترجمه کرده‌اید؟

بله، این اولی بود و جالب است پیشنهادی دارم برای ترجمه کتابی دیگر که آن هم درباره فوتبال و سیاست است. یعنی می‌تواند برای علاقه‌مندان به فوتبال و نیز علاقه‌مندان به سیاست جذاب باشد. هنوز توافق‌های نهایی برای ترجمه کتاب انجام نشده و من از سوی ناشر اجازه ندارم اسم کتاب را بگویم اما درباره فوتبال در کشوری است که با تغییر نظام سیاسی کشور فوتبال هم دستخوش تغییرات شد.

« تقدیم کردن کتاب دکتر سوکراتس به آقای صدر دلیل خاصی داشت؟

ایشان به معنی واقعی کلمه استاد من بودند. همیشه پیگیر نوشته‌ها و آثار و صفحه آقای صدر بودم و نگاه ایشان به فوتبال برای من بسیار جذاب بود. اوایل سال ۲۰۱۷ به ایشان پیام دادم که استاد می‌خواهم با شما گفت‌وگویی داشته باشم برای جشنواره کتاب و رسانه. ایشان گفتند اصلاً توان حرف‌زدن ندارند اما من چون خبر نداشتم ایشان بیمار هستند خیلی اصرار کردم و حتی پیشنهاد کردم کسی به عنوان معرف من با ایشان صحبت کند شاید راضی شوند اما ایشان در نهایت از من خواست کتاب این‌موضوع سکوها» را بخوانم. همزمان با این‌موضوع گزارش بازی آزادک و جلسی برای من پیش آمد و در واقع اولین بار بود که یک خانم از رسانه ملی قرار شده بود بازی فوتبال مردان را گزارش کند. خبر این اتفاق باخوردهای زیادی داشت و خیلی گشت تا به گوش استاد رسید. استاد صدر در ادامه این موضوع پیامی به من دادند و همین اسباب ارتباطم با ایشان شد. دکتر صدر به من گوشزد کردند باید محکم و درست و با عشق کار کنم. حتی گفتند منتظر شنیدن خبرهای بعدی از من هستم. در نتیجه، مشتاقانه با ایشان در ارتباط بودم و هر مقاله‌ای که می‌نوشتم برای استاد هم می‌فرستادم و ایشان نظر می‌دادند. به قدری از آقای دکتر انگیزه می‌گرفتم و شوق پیدا کرده بودم که وقتی قرار شد کتاب را ترجمه کنم، در همان بدو امر از ناشر خواستم بعد از انتشار کتاب، یک مراسم رونمایی برای کتاب برگزار شود که من آن را به دکتر صدر تقدیم کنم.

برای ترجمه این کتاب، مطلب دکتر صدر درباره دکتر سوکراتس که با عنوان «پیراهن‌های همیشه» منتشر شده بود را بارها خواندم ولی به ایشان نگفتم در حال ترجمه کتابی در این باره هستم. می‌خواستم وقتی کتاب منتشر شد، شگفت‌زده‌شان کنم اما خودم شگفت‌زده شدم چون در کمال ناپاوری استاد قبل از انتشار این کتاب از میان ما رفتند.

« مراسم رونمایی نخواهید گرفت؟

هنوز برای کتاب مراسم رونمایی نگرفته‌ایم ولی شاید بتوانیم در سفارت برزیل یک مراسم برگزار کنیم. از اقبال بد من، استاد در میان ما نیستند.

کتاب دکتر سوکراتس برای چه گروهی جذاب است؟

کتاب یک زندگینامه است و هرکسی بخشی از وجود خودش را در زندگینامه دکتر سوکراتس پیدا می‌کند؛ کسی که زمین خورده و بلند شده، کسی که دنبال رسیدن به حقیقت بوده و هرکسی که سخت و آسان زندگی را چشیده است. هر مخاطبی می‌تواند از این‌کتاب لذت ببرد حتی اگر اهل فوتبال هم نباشد، چون کتاب ابعاد مختلف زندگی و شخصیت یک اسطوره را روایت کرده است و البته برای فوتبالی‌ها طعم مزه خاصی دارد چون ما درباره دکتر سوکراتس کم می‌دانیم و اطلاعات زیادی به زبان فارسی درباره او وجود نداشت. سوکراتس بازی‌هایی داشت که در تاریخ فوتبال دنیا بسیار مهم و شاخص بود و برای خیلی‌ها جالب است بدانند چرا برزیل سال ۱۹۸۲ موفق نشد و به دیگر راز و رمزهای زندگی این اسطوره پی ببرند.